

Herr Aage Gysler
Nils Juelsgt. 38 I
O s l o

ER DE KLAR OVER

at vi når langt og får folk i hele landet i tale?

HAR DE NOE PA HJERTET

4 rnk våre 3espalter
32 øre pr. mm.
Reservert plass etter avtale.

Nr. 5

Torsdag 8. februar 1951

5. årg.

Hjemmefrontens likvidasjonsmord

Er erkjennelse mulig?

Av Anders Lange

Artikkel II

I nr. 3, hvor min første artikkel stod, er det også en av P. Harsem med undertittel «Tør hakthaverne krenke grunnloven?» Den gjør en trist fordi erkjennelse fra begge sider blir umulig når man ikke vil se at også Vidkun Quislings statsforfatningsideal var et fullstendig brudd på Grunnloven. Det er vel helt unødvendig å påpeke hvorfor?

Og når P. Harsem synes å være harm i sitt spørsmål til våre nåværende makthavere, vet han jo at han selv hadde vært villig til ikke bare krenke den, men avskaffe den.

La oss i hvert fall være helt ærlig her — — —

Alt som bringes inn mellom de tre grunnlovgivende makter, Kongen og hans råd, Stortinget og Høyesterett, er ikke forutsatt og ikke ment av Grunnlovens utarbeidere og dem som vedtok den. Grunnloven bygger uavviselig på en tredeling av makten og liberalismens grunnsetninger. Det vil øyeblikkelig si at Lex Thagaard er fullkommen i strid med den. Lex Thagaard er en klar fascistisk oppfinnelse som matematisk fører til bransjeråd, samordningsråd (næringssting), korporasjonsstat og Stortinget + Høyesterett til utstillingsvare. Ja, Thagaard er næringslivets diktator i dag —

Grunnloven ble krenket allerede da man beklippet Kongens makt i en serie framstøt mot den i siste halvdel av forrige århundre. Og så fortsatte man krenkelsene helt inn til i dag, hvor lovene om politisk sensur, statspoliti, arbeidsdirigering og retten til å frata folk levebrødet er blitt de klareste symptomer på forræderiet mot ånden i Grunnloven av 17. mai 1814 — — —

I dag går våre soldater i et fremmed lands uniformer, deltar i et fremmed lands hær, står under et fremmed lands administrasjon, akkurat som N.S.-troppene under okkupasjonen. Vi som engelskvennlige og amerikansk tilbedende, liker det, ja, har ingen eller få betenkeligheter. Dere hadde heller ingen da det gjaldt tyskerne. Dere mente et forenet Europa under tysk førerskap, vi holdt på et under Englands, spesielt om vårt ideal Churchill kunne vært eviglevende i England. Men begge parter, N.S. og vi, er i dag enig om en ting, ubrytelig enig om en ting: Europa må reddes fra Sovjetismen.

Deres idealister, de tusener av unge nordmenn som gikk til slagmarkene i øst og gjorde tapper krigsinnsats, burde derfor få den behandling som f. eks. Scharffenberg på et tidlig stadium etter 8. mai turde antyde, som instruktører i den norske hær. Jeg håper jeg husker riktig. I hvert fall er det min mening, og har vært det fenge.

Vår soldaterungdom bør møte i neste krig, — om den ikke kan unngås ved tilbakevenden til vepnet nøytralitet, — så velskikk

kreves undersøkt

Mil. Org. betalte og

holdt sine mordere godt

Danmark har det i den siste tid vært stor strid omkring de erklæringer, som Justisdepartementet har latt offentliggjøre i forbindelse med «hjemmefrontens» likvidasjonsmord under okkupasjonen. Det viser seg, at atskillige av de som ble drept av hjemmefronten har vært helt uskyldige mennesker, og nå er det at det danske justisdepartement har funnet tiden inne til å sende ut offentlige erklæringer .. om disse forhold.

At denne handling fra Justisdepartementets side, ble ille likt av de danske gangsterledere og ildgjerningsmenn er lett forståelig. Og den første som rykket ut var en grosserer ved navn Jens Lillelund. Han var under okkupasjonen sjef for den beryktede «Holger Danske» gruppe, som hadde omlag 170 mord på samvittigheten. I en del tåkede uttalelser til «Ekstrabladet» forsøker Lillelund å døyve både sin og sine medskyldiges samvittighet, og han tar på det skarpeste av-

stand fra Justisdepartementets erklæringer til de likvidertes etterlatte Men det er ikke bare denne grosserer Lillelund som forsøker å forsvare sin bøddelvirksomhet fra okkupasjonens dager. En annen morder er også kommet til orde i «Ekstrabladet». Det er trist å se denne anonyme manns sjelelige tilstand. Han skriver:

«Jeg kjenner flere der hver gang et slikt dementi kommer — reagerer voldsomt.

Selv er jeg blitt en dirrende bunt nerver, der reagerer kraftig —. En kan jo ikke tale med poen, en må holde det for seg selv. Arbeidskolleger står uforstående overfor den ellers så rolige mann. De spør deltagende til ens nerver og helbred, uten at de forstår, at de ved en slik henvendelse er nær ved å sette ild på en krutt-tønne.

Selv har jeg dessverre hatt flere sammenstøt med mine nærmeste arbeidskamerater, og en dag må jeg vel forsvinne

— Fortsettes side 3 —

Riksadvokaten — slik, Dagbladets tegner Hammerlund, ser ham.

Riksadvokaten.

Kompaniet Juve — Hammarlund har fornylig oppsøkt riksadvokat Andreas Aulie for å intervju ham om rettsoppgjøret, og resultatet er blitt et flere spalters oppsett i «Dagbladets» lørdagsnummer den 20. 1.

At man i et slikt intervju må være forberedt på overraskelser, sier seg selv. Og ganske riktig: på avisens spørsmål om hva som etter 5 års rettsoppgjør fremstiller seg for riksadvokaten som

«våre verste egenskaper», svarer denne:

«Vi er litt for raske til å si ned settende ting om andre. Flinker til å trekke andres moralske egenskaper i tvil. — Vi bruker for sterke ord. Vi kritiserer i uttrengsmål. —».

Ja, tenk slik står det virkelig svart på hvitt i Dagbladet. Som stammende direkte fra riksadvokatens egen munn. For raske til å gå løs på andre, står det. — For sterke i ordvalget!

Velvise herr riksadvokat! Vær av den elskverdighet å tenke Dem om! Ikke meget, men litt!

Man kaster ikke ustraffet med stein når man sitter i glasshus selv. Hvem i dette land er det

De rettslige forhold verre

den behandling som f. eks. Scharffenberg på et tidlig stadium etter 8. mai turde antyde, som instruktører i den norske hær. Jeg håper jeg husker riktig. I hvert fall er det min mening, og har vært det fenge.

Vår soldaterungdom bør møte i neste krig, — om den ikke kan unngås ved tilbakevenden til vepnet nøytralitet, — så velskikket som mulig. Den bør vite at i hvert kompani fins det minst to som før har vært med hvor verst det knep, minst to som den kan se hen til og få mot av. Det er sikkert moralsk oppstivende å ha krigs-erfarne folk med seg første gang helvete for alvor er løs over norske soldater. Ingen politisk hevnløst må hindre at vår militære beredskap blir effektivest mulig — — —

— Fortsettes side 3 —

Som hederlig embetsmann burde Berggrav begjert seg satt under tiltale etter § 86.

gandistiske kraft inn på å bli den førende eksponent for alt det hat og det hav av forakt som ble øst utover alle NS-folk uten omsyn til motiver og samfunnsnyttig ferd. Ved Folkedommen over NS muret han den moralske og kirkelige grunnvoll, for rettsoppgjøret, nettopp slik det hele ble lagt an. Han bidro til at oppgjøret ensidig og etisk forkastelig ble rettet omtrent bare mot NS medlemmer. Alene i bestrebelsene herfor var han ikke, det var flere som hadde interesse av at oppgjøret ble konsentrert om

— Fortsettes Side 4 —

Fhv. Eivind B.

Hans fhv. Velærverdighet, Eivind B, blir i disse dager underkastet en oppfriskingskur i forskjellige loyale aviser. Det later til å ha vært særdeles påkrevd, for det språk som i den anledning blir ført, er overmettet av bombastisk svada.

I en artikkel i Morgenbladet for 24. januar sier f. eks. dr. phil. Hans Midbøe om den tvetungede at «han har aldri hørt til dem som vil vite bedre og kommer for å belære» (!). På litteraturforskningens område beveger biskop Berggrav seg med takt, sier hr. Midbøe videre. Deri ligger formentlig antitetisk at det ikke er så rart med takten på andre områder. Hvilket man jo kan tiltre.

Ellers skriver Morgenbladet 22. januar redaksjonelt om samme mann, at «når nå biskop Berggrav har forlatt bispegården og blitt «privat», be høver han ikke å bli ensom. Nordlendingene «minnes'n Berggrav fordi han var så flenk til å tenk' likedan som oss sjøl», heter det.

Til dette er ikke annet å si enn at Arme nordlendinger i fall avisens antakelse skulle medføre riktighet!

Heldigvis er det vel nokså sikkert at den ikke er det.

De rettslige forhold verre enn i okkupasjonstiden

Politiets besøk i «Dagbladet» den rene idyll mot hva som hendte i «8. Mai»

«Dagbladet» har ved hjelp av dokumenter avslørt et forsøk på valutatransaksjon som Norsk Sjømannsforbund har gjort seg skyldig i til fordel for Arbeiderparti-pressen. Det er også påvist at Det norske Arbeiderparti har fått økonomisk støtte fra Sjømannsforbundet.

På disse avsløringer har Norsk Sjømannsforbund reagert ved å gå til politianmeldelse for å få

oppklart et mulig tyveri av dokumenter på forbundets kontor Noe innbrudd der er imidlertid ikke kjent.

Imidlertid har Oslo forhørsrett tatt teorien om tyveri meget høytidelig og avsagt kjennelse som ga politiet adgang til ransaking og eventuelt beslag i Dagbladets ekspedisjon, trykkeri og samtlige kontorer.

I henhold til rettens kjen-

nelse fikk Dagbladet fredag 26. januar besøk av en politifullmektig og en betjent. Besøket resulterte i følge «Dagbladet» i at redaksjonen overleverte politiet et dokument som bladet mente politiet burde ha, forøvrig ble det hverken husundersøkelse eller beslag.

«Dagbladet» skriver om den sensasjonelle begivenhet:

— Forts. side 3 —

Sam Knutzen.

I Oslo byrett rulles i disse dager sceneteppet opp for en ny akt i tragedien. Det viser seg at likvidasjonsprinsippet ikke var for simpelt selv innenfor «de gode» egen krets. Å lukke munnen på ubellellige opponenter ved «silent killing» later til å ha vært en for fristende løsning, selv blant de såkalte nasjonale «venner».

Det bilde som i dag rulles opp for rettens skranke i Haug — Knutzen saken bør ikke demokratiets aviser kunne referere uten i bred sørgerand. Helst av alt ville nok disse avisene tidd bom stille. Så skittent er det hele for dem selv og deres tilhengere.

Slike hensyn har heldigvis ikke vår avis å ta.

Saken Haug—Knutzen skulle opp til saksbehandling i november i fjor, men på grunn av at det ble innledet forliksforhand-

H.r.advokat, overl. Edm. Haug holder oppgjør i Oslo byrett med hjemmefrontledelsen som vilde svike regjering og storting

Haug skulle myrdes. — Kongen uttalte i London at han ikke ville låne seg til politiske kannestøpere i Norge

De døde struper kan ikke snakke. For dem som er livsens redde for ord som kunne bli sagt, er denne evige taushet en betryggelse. Derfor så vi også under okkupasjonen at «likvidasjonsprinsippet» ble opphøyet til en regjeringssanksjonert statlig administrasjonsforføyning.

En levende opposent var en fare for lysesukkerne, en død opposent ga nattero og fred i sjelen. Hundreder av idealistiske samfunnsbeviste nordmenn ble blåst ut av tilværelsen i årene 1942—1945, fordi man «i tide» ville rydde tilside besværlige vitner for ettertiden. Det er unødvendig å nevne navn. Vi kjerner dem og og vi husker dem. Vi hører deres røst ennå i dag, selv om den lyder fra den andre siden av teppet.

Å få klarlagt «likvidasjonene» har ikke vært mulig. Fanden vet å ta vare på sine. Og i disse saker har hans majestet vært flink.

Så meget bedre at løsningens ut til å komme fra en annen kant, fra en kant en minst skulle vente det. I lengere tid har kjelelen kokt over innen hjemmefrontens egne kretser. Så lavt var nivået, så skitne midlene at omsider har det tatt overhånd for «de gode». Major Langeland ga et gløtt inn i elendigheten. Det var forstemmende men også belærende. Det falt skjell fra man- ges øyne.

linger mellom partene, bestemte retten at saken skulle utsettes til 5. februar, og under ledelse av byrettsdommer Zimmer tok saken til i Oslo byrett mandag den 5. ds.

Overlærer advokat Haugs prosessfullmektig var h.r.advokat Gunnar Eriksen, og saksøktes

herr Sam. Knutzens, prosessfullmektig var h.r.advokat Chr. L. Jensen.

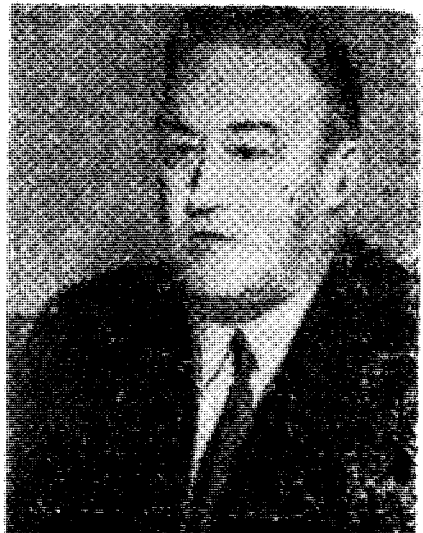
I sitt innlegg gikk adv. Eriksen i detaljer inn på de ting som på en måte karakteriserte sakens hele grunnlag. Da Stortingets presidentskap offentliggjorde sin skriftveksel mellom Londonregje-

Velvise herr riksadvokat! Vær av den elskverdighet å tenke Dem om! Ikke meget, men litt!

Man kaster ikke ustraffet med stein når man sitter i glasshus selv. Hvem i dette land er det som har vært raske til å dømme andre, hvem er det som har brukt harde og hjerteløse ord, hvem er det som i dårlig skjult hat- og hetzstemning har tatt seg tilrette overfor fedrelandsbevisste landsmenns liv, frihet, helse og formue? Svaret burde De herr riksadvokat kunne gi lettere enn noen annen. Deres arkiver er fulle av beviser for at man her i Norge i etterkrigstiden har vært usedvanlig raske til å slå landsmenn ned. Så raske at man i enkelte særskilt outrerte tilfelle har sett seg nødt til å prøve å flikke på hastverksarbeidet.

Sikkert hadde De en annen adresse med Deres uttalelse, herr riksadvokat Aulie. Men boomerangen er et farlig våpen. E-

— Forts. side 4 —

Edm. Haug.

ringen og hjemmefronten i 1949. Viste det seg at det hadde tatt med ett brev fra hjemmefrontens og Kristelig Folkepartis leder i Norge den gang, hvor det het seg at overlærer advokat Ed. Haug på grunn av sin uttreden fra koordinasjonskomiteen burde likvideres. Da adv. Haug fikk kjennskap til den ting, henvente han seg i tre brev til presidentskapet om å få rede på hvem vedkommende brevskriver var. Tre gang forsøkte adv. overlærer Haug å påvirke presidentskapet til å opplyse ham hvem vedkommende brevskriver var. Presidentskapet nektet. Først henviste de til Sam Knutzen, senere henviste de til utenriksdepartementet, og dette ga så etter to purringer Haug beskjed om at det måtte være nok for ham det stortin-

— Fortsettes side 4 —

Redaktør Forretningsfører
Arvid B. Arntzen Per Kvendbo

Kontor: Fløyveien 25, Kr.sund. — Telef. 1330. — Redaktøren 2918.
Abonnementspris kr. 16,00 pr. år
Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Fei først for egen dør

De mest displaced persons i verden er krigsbarna, enten man kaller dem tyskerbarn i Norge fra okkupasjonstiden, russerbarn i Tyskland etter voldtektsdagene i 1945 eller de barn som guttene i Tysklandsbrigaden har fått med tyske piker.

Mens det ble talt svulmende ord om krigsbarna langt borte og mens de bortførte greske barn fikk tårene til å strømme, var tyskerbarna her i landet fortsatt pariaer og deres mødre utskudd i samfunnet.

Da «frihetstimen» slo her i landet, ble denne friheten benyttet til mange friheter. La oss bare ta for oss Oslo, byen med det store hjerte! I november 1945 besluttet Sosialtrygden, at søknader om morstrygd fra mødre med tyskerbarn skulle avslåes og søknader fra NS-medlemmer behandles i samlet styremøte. I oktober 1946 ble det vedtatt at det for NS-medlemmer skulle brukes de særbestemmelser som gjaldt for alderstrygd til NS-medlemmer. Senere kom der forslag om at det for mødre til tyskerbarn skulle gjelde de samme bestemmelser som for NS-medlemmer. Dette ble tiltrådt av Sosialtrygdens flertall, mens mindretallet fant at tiden ennå ikke var inne til å oppheve vedtaket av november 1945. Oslo formannskap sluttet seg til mindretallet og hevnen over de vergeløse fortsatte. Slik gikk det da, inntil Trygdenemnda 10. januar i år tok saken opp igjen, med det resultat at Oslo formannskap i møte den 25. januar omgjorde vedtaket om ikke å gi morspensjon til tidligere NS-medlemmer og mødre med tyskerbarn. Skampletten skal altså vaskes av. Dette framgår i hvert fall av de høyst mangelfulle og dels forvirrede referater i Oslo-pressen, hvis kommunalreportere burde få et ekstrakurs i å lese kommunale dokumenter.

Dette er altså Oslo 5½ år etter «frigjøringen». Vi har ingen oversikt over hvorledes det er i andre kommuner, men nå er det på tide å gjøre rent bord og komme opp av fornedrelsen. Kan det ikke skje på annen måte, skulle det vel være såpass mors- eller foreldrefølelse i Sosialdepartementet, at det ved et rundskriv til kommunene kunne bringes klarhet i forholdet og slå hevnen ned.

I denne forbindelse skal vi gjengi et avsnitt av en artikkel i Tønsberg Blad: «Når det gjelder å hjelpe barn, nødstedte barn, må alle fordømme vekk. Det samme skulle naturligvis gjelde alle mennesker, men barn først og fremst, fordi de er de mest hjelpeløse. Et slikt barmhjertighetsarbeide er et lyspunkt i tiden, og la det være vår ære at vi kan være med i det. Ennå er ikke all menneskelighet død, la oss søke å holde restene i live. De er spirene til det gode, alt det som helst skulle vokse sterkere og sterkere og som er en lysning inn mot en bedre verden.»

Dette er åpen tale og vakre ord, og vi håper at de snarest må bli omsatt i handling — ikke bare når det gjelder vergeløse barn, men også når det blir tale om de forsakte og forkuede blant tidligere NS-medlemmer, som etter endt straffetid i de politiske konsentrasjonsleirer fortsatt lever på livets skyggeside. Det er mange nok av dem som ennå ikke er kommet tilbake til de erverv som de er blitt utdannet til og som i dag utgjør en ubrukt reserve i overbeskjefteffelsens inflasjonstid. Tenk bare på juristene, ingeniørene og journalistene — for bare å nevne noen. Juristene holdes i karantene av augurene i Justisdepartementet, ingeniørene stemmes ned i bedriftsrådene og journalistene boykottes av de selvsamme aviser, som fører det store ord om at alle fordømmer må vekk. Dette er en tilleggsstraff, som disse forfulgte mennesker har fått av utenrettslige instanser, av en form for gatens parlament, av den terroristalitet som ennå florerer i visse kretser — utsprunget dels av frykt for konkurranse, dels for å demonstere nidkjærhet for å skjule egen brøst og dels for å kunne ta en etterpårus i hevn

REFLEKSJONER

Vi sitter med et forstemmende tragisk dokument foran oss. Det er en offentlig kunngjøring i Oslo-pressen, en stevning til Oslo byrett med det utrettelige Erstatningsdirektoratet som sak søker. De saksøkte er 98 i tallet, og alle disse er frontkjempere eller front sykepleiersker, som har fått endel av sin frontkjemperlønn innsatt på den såkalte frontkjemperkonto i Oslo sparebank. I stevningen heter det: «Frontkjemperkontiene er identisk med beholden vinning oppnådd ved særlig graverende straffbart forhold» og de kreves inndratt i statskassen. Formentlig skal pengene brukes til oppvepning mot de selvsamme fiender, som disse frontkjempere ofret sin skjebne og sitt liv mot.

I stevningen heter det videre, at disse 98 personer antas å oppholde seg utenfor rikets grenser og at deres adresse er ukjent. Hvis de ikke melder seg innen 3 måneder vil uteblivelsesdom bli avsagt. Og det går sikkert smertefritt. Det gjelder jo «de utstøttes» sparepenger — fra noen hundrede opptil noen tusener kroner på hver konto — og da så Betegnende er det, at flere av de nevnte frontøstre bærer amerikanske eller engelske navn, og det tyder på at de har funnet en trygg ekteskapshavn fjernt fra den hevnen norske skatte hånd.

Mens dette pågår

har våre flittige anklagemyndigheter berammet rettslig forundersøkelse ved Oslo forhørsrett i dagene 21. februar og flg. dager mot alle dem, som er hengt opp til alminnelig beskuelse i stortingsmelding nr. 64-50 en publikasjon som etter sigende var en av høstens bestsellere. Det gjelder her ved siden av Peter Harsen en rekke frimodige mennesker, som har skrevet eller skriver i «8. Mai», og et av hovedpunktene er de avslørende artikler om generalkonsul Hildisch's arrestasjon og sørgelige død. Saken har allerede vært godt stoff i den der til dresserte presse, hvor anklageren har hatt spalteplass nok. Og vi noterer samtidig justisdepartementets stortingsmelding 64-50 som et særsyn i norsk rettsvildfarelse. Det blir god anledning til å komme tilbake til den senere under en kyndig og erfarne dommers ledelse av rettsforhandlingene.

Mens influensaen herjer

over store deler av Vesteuropa, forteller et blad i Buenos Aires at denne epidemien er resultat av et hemmelig russisk våpen. «Dette bakterievåpen

den illegale kommunistpresse i Storbritannia. Vi står her overfor et hit til ukjent kapittel i den store krigshistorie med sovjetagentene spillende på alle klaviaturets tangenter. Men englenderne vet vel å holde på slike hemmeligheter. Denne mr. Hyde er i dag katolik, og han sier, at han forlot det kommunistiske parti i 1948. I sin bok fastslår han, at også det britiske kommunistparti er helt og holdent avhengig av Kreml og at de britiske kommunister under hele krigen lystret russisk ordre. De bekjempet først sitt eget land til fordel for Hitler, selvsagt ikke av tyskvennlighet, men for å svekke «kapitaliststatene» til fordel for russerne, og da så 22. 6. 41 kom slo de i løpet av et døgn om og ble «nasjonale» — akkurat som de norske kommunister. I de første 20 måneder av krigen førte de kampen ikke bare med ord, men med streiker og spionage. «Ingen del av samfunnets liv unngikk å tjene som redskap», sier han. Dette er mr. Churchills senere sammensvorner, og han kan med full grunn si: Gud bevare meg for mine venner. Men han så det for sent. Han hadde allerede gitt en viss mann hele hånden, og det svir vi alle for idag.

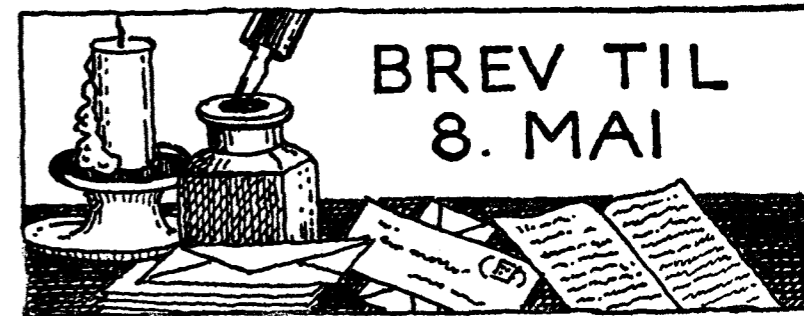
Når vi nå beskjefliger

oss litt med Storbritannia skal vi også ta med en annen begivenhet. Krigsminister John Strachey holdt 15. januar et foredrag i Dundee i Skotland. Dette møte fikk et stormende forløp. Krigsministeren ble uavladelig avbrutt av noen urostiftere på de første benkene, og de kom med tilrop som: «Ingen krig med Kina», «Morder og forræder mot saken». Da møtets dirigent skred inn mot urostifterne og påpekte det urettferdige i at fire-fem tilhørere skulle ødelegge hele møtet, ble det ropt fra salen: «Vi er flere enn fem. Reis dere!» Og ca. halvdel av de 800 tilhørere reiste seg. I telegrammene om denne episode heter det, at bemerkninger som «De gjør et skittent arbeide for amerikanerne» lar formode, at urostifterne var kommunister eller kommunistiske sympatisører. — Ja, slik går det, når man ikke beregner sitt publikum.

Stortingstidende.

Hr. redaktør!

Demokrati skal også bety, at menig mann skal få anledning til å følge med i det politiske liv, derunder også stortingsforhandlingene. Men hva hjelper det med vakre ord når

Ein gentleman.

Saka mot major Langeland, som vart byrja med so mykje brask og bram, er slutt. Påtalemakta hausta inga laurbær. Heil usiger — majoren blankt frifunnen. Her melder seg eit spørsmål — bør ikkje påtalemakta ha noko økonomisk ansvar i slike tilfelle? Prosessen med dei mange vitne har kosta det norske folk mange blanke tusen kroner.

Det var greitt at det hadde vore gildt for dei styrande og heile det norske arbeidarparti å få dømt boka nord og ned. Ho er ein flengjande krittikk av partiets politikk før krigen — og av det samarbeid mange kjende arbeidarpartifolk hadde med tyskarane.

No står kritikken fast — boka er gjennomgranska.

Svært merkeleg juridisk, men altså slett ikkje politisk — er at boka er «beslaglagt». Men det er inkje til hinder for at major Langeland av alt stoff som ikkje kan pirskast med, kan gjeva ut ei ny bok — og det bør verta gjort. Ho er eit av grunnskota mot «rettsoppgjøret» — no tolerer det nok ikkje meir. No må revisjonen koma. Frifinninga av major Langeland var eit ljospunkt for mange tusen menneskje — kanskje rettsstaten kjem att.

«Aftenposten» merkelege referat av saka seier at det fall ei bombe i rettsalen. Det var Langelands forsvaret som på sin klients vegne bad om at lagretten ville mortifisere alt som dei ikkje fant heilt prova. Ja, det er rett — det var ei bombe!

Kor verkar ikkje slik framferd, når ein samanliknar ho med framferda til dei høge herrar som vart kritisert i boka og nå i retten prøvde å vri seg fra gjerningane sine i 1940 og seinare — folk med politimester Welhaven og biskop Berggrav i brodden. Som major Langeland handlar ein gentleman. Dermed er alt sagt.

Kommentator.

«Forstemmende inntrykk av tidens råhet».

I «Arbeider-Avisa» 13. 1. 51 leser jeg en interessant artikkel om dyreprosesser i middelalderen. Det er et makabert avsnitt i rettshistorien. — Dommeren uttalte, sier forfatteren, en

en spesiell prosess henrettelsesmåten i inngående vendinger. Hele ritualet ble nøye beskrevet og ved å studere dette domsmaterialet får man et forstemmende inntrykk av tidens råhet og hensynsløshet, som bunder i uvitenhet og overtro. Og avrettelsesmåten var enten hengning, halshugging eller levende begravelse. — Dette er bemeldte forfatters ord.

Dette gjaldt middelalderen. Men vår tid da? Jeg skal nøye meg med å referere litt fra henrettelsene i Nürnberg, da amerikanske bødler tok livet av de tyske «krigsforbrytere», og siterer om general Jodl: «Han optrådte med påfallende verdighet. Da dødshetten ble trukket ned over hans hode stod han rolig og stille. Hans dødsdømmet var hård og varte i femten minutter».

Slik foregikk hengningen av en av vår tids største hærførere. Og så snakker man om middelalder!

Leser.

Nyttårshilsen fra en abonnent.

Vil få lov å sende redaktøren og hans medarbeidere en hilsen og takk, for den hygge, glede og oppmuntring «8. Mai» har bragt sine lesere i det forgangne år. Jeg har et ønske — måtte vi snart få «8. Mai» som dagblad. Vi av samfunnet utstøtte er såvidt mange utover hele det vidstrakte Norge, at vi burde ha vårt eget dagblad. De aller fleste av de andre aviser i landet vil jo ikke ha noen ting med oss å gjøre, derfor er det meget maktpåliggende at vi har vårt eget organ å ty til. Det kan bidra både til et godt samhold, og til at vi holdes våkne for det oppreisingarbeide, som skal og må fortsette i det nye året.

Tillat meg hr. redaktør gjennom Deres blad også å få sende en hilsen og takk til — Forbundet for Sosial Oppreising — for det gode arbeide som er påbegynt i året som gikk. En særlig takk og hilsen til formannen, Hroar Hovden, som står i brodden for denne for oss alle så betydningsfulle sak. Det er godt vi har menn, som er skikket og kan påta seg et slikt vanskelig arbeide.

Ønsker lykke, hell og god framgang i bestrebelsene for å nå fram til sannhet og rett. Vi ber ikke om nåde, men vi ber om rettferdighet.

lige instanser, av en form for gatens parlamentaritet som ennå florerer i visse kretser — utsprunget dels av frykt for konkurranse dels for å demonstrere nidkjærhet for å skjule egen brøst og dels for å kunne ta en etterpårus i hevn.

Odd Nansen, Fridthjof Nansens sønn, sa forleden i Oslo Polytetnisk Forening: «Det dokument som ble undertegnet i Potsdam søker sin like i verdenshistorien i umenneskelighet. Nepe noen sinne har hederlige folk med åpne øyne og alle ved sine fulle fem og i god tro frivillig inngått en avtale som har ført til så megen ulykke, så meget blod og tårer, så megen ubeskrivelig nød og bunnløs elendighet.»

Vi har i det små her hjemme mange slike Potsdam-avtaler, og ennå trekkes fram av den hemmelige skrivebordskuffe NS-listen til kontroll ved ansettelser. Vi behøver således ikke å speide fariseisk ut over landegrense. Vi bør helst feie for vår egen dør, før vi roper veklagene ut over de andre.

Juridiske betraktninger vedrørende rettsoppgjøret

De såkalte frontkjempere

Av h.r.advokat Gustav Heber

IV.

Som sådanne er det blitt alminnelig å betegne personer, som frivillig deltok i kampen mot Russland på tysk, finsk eller italiensk side. Da det til dato ikke foreligger noen forbunds-traktat mellom Norge og Russland, rammes disse ikke av straffelovens § 86 av den grunn, men deres virksomhet blir like fullt bistand til fienden, idet hver mann, som går inn i de tyske rekker i krigen mot Russland, frigjør der en tysker, som kunne settes inn i krigen mot Norge og derved blir slik frontkjemper virksomhet rettsstridig bistand til fiende, idet den øker hans krigspotential.

Dette er den korrekte bedømmelse av dette forhold, men det er slurv fra domstoles side å dømme dem for brudd på en traktat, som påtalemyndigheten er ute av stand til å kunne dokumentere av den grunn at den overhode ikke eksisterer. Slik virksomhet etter 10. juni 1940 må imidlertid bli å bedømme for skjellig enten vedkommende må bli å henregne til det Norge hvor krigen var slutt den 10. juni 1940 eller til det Norge, som begynte ny krig i 1942, men han måtte bli å henregne til det siste, fra det øyeblikk han måtte komme utenfor tyskernes og deres alliertes vold.

PÅTALERETT.

Når et territorium blir okkupert og en ny øvrighet, vil de straffebestemmelser, som fra før av måtte gjelde der for forbry-

telsel mot offentlig myndighet eller øvrighet, hvis de ikke blir forandret, fremdeles bli i kraft, og den øvrighet, de er bestemt til å beskytte, blir fra da av den nye øvrighet eller okkupasjonsmakten og straffebestemmelser mot forræderi vil fra da av gjelde forræderi mot okkupasjonsmakten. Så lenge okkupasjonen varer, vil det utelukkende være okkupasjonsmakten, som har påtalerett likeoverfor slike forbrytelser i den tid okkupasjonen varer. Den rett til å unnlate påtale, som det okkuperte lands lovgivende riksadvokaten og eventuelt Kongen går likeledes over på okkupasjonsmakten. Denne rett til å påtale og unnlate påtale ligger definitivt hos okkupasjonsmakten i det tidsrom okkupasjonen varer. Hva okkupasjonsmakten i sitt tidsrom har unnlatt å påtale, kan ikke påtales av den Riksadvokat eller regjering, som er kommet til makten, etter at okkupasjonen er opphørt, uten i de tilfelle som er behandlet i S. P. L. §§ 87, 91 og 415.

Hver tids øvrighet bør for sitt tidsrom, med forannevnte unntakelse være suveren med hensyn til rett til å påtale eller å unnlate å påtale forbrytelser. Hvis en eksilregjering skulle ha rett til å påtale, hva en tidligere okkupasjonsregjering har funnet grunn til å unnlate påtale av så ville man gi den senere eksilregjering en myndighet, som ville innskrenke okkupasjonsregjeringens myndighet i okkupasjonstiden.

over store deler av Vesteuropa, forteller et blad i Buenos Aires at denne epidemi er resultat av et hemmelig russisk våpen. «Dette bakterievåpen er farligere enn atombomben», sier bladet.

Vi har ingen formening om dette, men vil feste oppmerksomheten på noe som er enda farligere, og det er den juridiske sovjetrussiske komite under ledelse av selveste utenriksminister Vyschinski, som er iferd med å lage utkast til «folkedemokratisk grunnlov» for Tyskland, Østerrike, Italia, Frankrike, Spania og flere andre europeiske land. Her har man kanskje forklaringen på de mange europeiske kommunistlederes rekreasjonsreiser til Moskva og på den forutseende russiske utenrikspolitik. — De vil, ser det ut til, ha alt klart for gjennomførelsen av disse nye grunnlover på et «passende tidspunkt» og derfor tilkaller de lokalkjente folk. — Den norske Moskvadisippel, Strand-Johansen, har sikkert kunnet fortelle Moskvaherrene om den møllspiste norske grunnlov og forsikret om, at det ikke er så mange hindrende §§ igjen, at det skulle bety for store steiner på veien til helt kommunistisk styre. For, som det heter: «Altfor ofte er en sosialist bare en kommunist med en langsomt brennende lunte».

Når vi også denne gang må beskjeftige oss med kommunistene og deres slekt, skal vi også nevne en ny engelsk bok «I believed» (Jeg trodde). Dens forfatter er en mr. Hyde og om han vet vi bare at han er en tidligere medarbeider i kommunistavisen «Daily Worker» og at han i de første 20 krigsmåneder ledet

Men dette ville være i strid med folkeretten, som gjør okkupasjonsmakten til øvrighet fullt ut på det okkuperte territorium i okkupasjonstiden, slik at en eksilregjering ikke vil ha adgang til å true personer på det okkuperte territorium med straff hvis disse lystre okkupasjonsmakten, bebudende at denne vil bli brakt i anvendelse, når eksilregjeringen igjen bli herre i det okkuperte territorium. Hvis således en underjordisk motstandsbevegelse i det okkuperte Tyskland ville true tyskere, som lystrede okkupasjonsmaktene med straff, når de selv kom til makten, burde ingen tysk domstol med respekt for folkerett ta en slik eventuell tiltalebeslutning under behandling, men avvise den med den begrunnelse, at vedkommende som utferdiget tiltalebeslutningen savnet enhver påtalerett, idet denne i sin helhet var konsumert i okkupasjonstiden.

GUSTAV HEBER.

nig mann skal få anledning til å følge med i det politiske liv, derunder også stortingsforhandlingene. Men hva hjelper det med vakre ord, når stortinget selv i gjerning ikke viser evne til å oppfylle løftet. Jeg sikter til Stortingstidende, som etterhånden er blitt et smertensbarn for oss alle. Så sent som nyttårskvellen har vi ikke fått referatene fra høstens forhandlinger og ingen kan si meg, når disse kommer. Det klages over trykkerivanskeligheter og det forstår også jeg, men stortingets forhandlinger skulle dog være viktigere enn et par av de amerikanske bestsellers,

jeg en interessant artikkel om dyrepanser i middelalderen. Det er et makabert avsnitt i rettshistorien. — Dommeren uttalte, sier forfatteren, i

som på død og liv skulle ut til jul. Så megen makt burde Stortinget ha, at det måtte kunne kreve at Stortingstidende kom ut regelmessig for å tilfredsstille et beskjedent demokratisk krav, all den tid at dagspressen bringer så lite av det som interesserer oss som ikke kan tilbringe dagen på stortingsgalleriet.

Interessert.

A. B.

Utenrikskronikk

Diktatoren vender tilbake

Den 31. januar ble Getulio Vargas innsatt som president i det store og rike Brasil. — Dermed går landet inn i en ny æra, den gamle og erfarne diktator har igjen tatt tøylene i sin hånd.

Det ga et støkk i den demokratiske verden, da Vargas i oktober ifjor med sterk majoritet i folket ble valgt til Brasils president. Det var jo en gammel diktator, som kom til makten med folkets tydelig uttalte vilje. Og enda var det ikke mere enn fem år siden at hans billede under hysterisk jubel ble revet ned av veggene i mange kafeer i Rio. — Diktatoren var styrtet, nå skulle demokratiet råde — inntil videre

Hvem er så denne merkelige mann, som igjen av ubestridt folkeyndest er blitt hevet til ærens tinde? Han er født i 1883 i Ria Grande do Sul, den sydøstlige staten i Brasil, og han vokste opp blant de fri og sorgløse gauchos på slettelandet. Oprinnelig tenkte han å gå inn i hæren, men det ble iussen og politikk som innfanget ham. Firti år gammel ble han medlem av forbunds-kongressen i Rio og etter å ha vært finansminister vente han tilbake til sin hjemstat som guvernør. Tre år senere stillet han som presidentkandidat, men nådde ikke fram. Kaffeindustriene og industriens menn i den rike og mektige staten Sao Paulo sto imot ham. Dette førte til at Vargas ble talsmann for alle de misfornøyede, som ikke likte det «pauloistiske» herredømme, og både liberaleren Aranha og den kommunistiske Luiz Carlos Prestes støttet ham og hans Alianca Liberal. Etter en terningereise som minner om Mussolinis

marsj til Roma slo de ned på Rio og fra 1930 til 1945 var Vargas den selvskrevne statssjef.

Den tilsynelatende ubetydelige lille mannen viste en forbausende styrke som statsmann og i 1937 kastet han republikkens grunnlov i papirkurven og gjennomførte den første totalitære stat på den vestlige halvkule. Nasjonalforsamlingen ble avskaffet ved hans Estado Novo som hadde atskillig likhet med Mussolinis korporative stat, og hans styre ble populært i befolkningen. Det arbeidende folk ble beskyttet ved effektive lover og bedrede leveforhold, og vant som denne brogede befolkning var gjennom årtier til et slags mildt diktatur, sluttet de opp om sin president. Så kom den annen verdenskrig og i 1942 gikk Vargas med i krigen på et ellers nok så usikkert vennskap med Roosevelts, som alle sydamerikanere dengang i kraft av en intensiv propaganda så på som symbolet på demokratiet, selvom de ikke var så overvettets begeistret for yankeene.

Vargas var også med på å underskrive «de fire friheter» og begynte tidlig i 1945 å lempe litt på diktaturet. Han lovet også å la avholde «frie og årlige valg», men gjorde så en plutselig kuving. Få timer etter tvang en gruppe sinte generaler ham til å abdisere, og han gikk med ro og verdighet for senere å bli valgt inn i senatet igjen. Hans etterfølger ble Enrico Dutra, som nå har styrt i fem år etter en nylig demokratisk forfatning og som ikke kunne gjenvelges denne gang. Årsaken til at Vargas ble styrtet vet man nå. Han var ikke persona grata hos USA, som

Ønsker lykke, hell og god framgang i bestrebelsene for å nå fram til sannhet og rett. Vi ber ikke om nåde, men vi ber om rettferdighet. — selv er jeg en aldrende mann, som lite eller ingenting kan utrette. Men jeg vet at det rundt om i Norges byer og bygder sitter kvinner og menn, som er rammet av dette fryktelige oppgjøret. De har enda holdt seg helt tause. Men de sitter alle med et felles ønske. Hel og full revisjon av rettsoppgjøret.

Det er vårt forlangende og det slutter vi alle opp om.

på den tiden gjorde krav på en demokratisk formynderstilling i forholdet til de sydamerikanske republikkere. Når han nå vender tilbake, er dette utvilsomt et tilbakeslag for USA av samme slags som Washington fikk oppleve i 1946 i Argentina, da den nordamerikanske ambassadør søkte å stanse Peron på hans vei til makten. Klok av skade har USA denne gang holdt seg mere roytørt.

Det nye regime i Brasil kommer formentlig til å gå mere varmsomt fram enn forrige gang. — Vargas er til en diktator å være en meget smidig politiker. — Hans utenrikspolitikk har alltid vært noe svevende, selvom han gikk med i verdenskrigen.

Innenrikspolitikk har han imidlertid likesom Peron i nabostaten Argentina alltid vist å vinne arbeiderklassens støtte, samtidig som han har stått som et fast punkt for de næringspolitiske interesser. «De fattiges far» er han blitt kalt og det med rette. I næringspolitikk representerte Vargas forrige stime en bestemt tendens til å ville gjøre Brasil uavhengig av fremmede kapitalinvesteringer, men den brasilianske produksjon med et fåtall konjunkturmessige fallbare artikler som f. eks. kaffe innbrer til en aktiv handelspolitikk. Alt i alt vil hans makttovertakelse sikkert innvarsle et målbevisst arbeide for at Sydamerika i tilknytning til Spania og dermed til den arabiske verden skal framstå som en selvstendig verdenspolitisk faktor, og dette åpner perspektiver slik som vi har anvendt i vår forrige utenriksartikkel.

Den nye diktator over en stat på ca. 50 mill. mennesker og med en utstrekning fra Spania i syd til Island i nord, fra Finland i øst til midt i Atlanteren vil bli fulgt med spenst oppmerksomhet. Om han har lært noe av demokratiet, har dette visselig også noe å lære av ham.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Er erkjennelse mulig —

— Forts. fra side 1 —

Men kan dette mål nåes ved ingen erkjennelse fra våre nuværende makthaveres side, og bare bunnløs bitterhet hos de straffede norske krigsdeltakeres side fra Østfronten? Selvfølgelig ikke. Jeg har bare et forslag og det faller sammen med NS-folkene: Hel og full oppreisning og erstatning til frontkjemperne.

Det haster nemlig med å gjøre forsvaret vårt effektivt. Vår militærutdannelse har jo hittil bestått i noen måneders trening. Der trengs så mange erfarne folk som mulig til å oppveie de halve forholdsregler.

Jeg vet at hos mange frontkjemper sitter idealismen så uttryddelig at om f. eks. Kronprins Olav, men det nå være ham, for ham har de en viss kloberkiærighet til, bad dem om å møte, så møtte tusener av dem den dag idag. Så fedrelandet er disse bitre karene innstilt, den dag idag.

Det er oppmuntrende å vite slikt, oppmuntrende for alle dem som ikke vil tro at nordmennene er et folk av forrædere. Noe som de hjemvendte forsøkte å stemple oss hjemmeværende med, hjulbet av en del hevnlyste fra sistnevnte kategori. — Praktisk talt enhver familie har en NS-mann eller — kvinne i sin midte.

Praktisk talt enhver familie i Norge har hatt føling med oppgjøret fra de hevnlystnes side. — Moren og faren med et barn i hjemmefronten og et i NS-fronten er nesten typisk for norsk familieliv idag.

Det lønner seg ikke å kalle NS-

folk for berme eller sette forrædermerket på deres livsførsel. — Det er en ufattelig krenkelse av hele det norske folk. Der manglet ikke på advarsler, men det nyttet ikke selv med professor Skeie, selv ikke med ham, en slik kjenner av norsk rettsoppfatning.

Og nu ligger vi som vi har redet. Forferdelig ligger vi. Splittet som aldri før under et sengeteppe av fellesprogram som ikke innebærer en eneste realitet i den menige manns sinn. Man tror visst på høyeste hold at dansen om gullbalven, den hellige valuta, skal få alle til å glemme hva de ser omkring seg av tragiske menneskeskjebner. . .

Forferdelig var det at vi snikmyrde folk under krigen. Begge parter gjorde vi det. Forferdelig fordi slikt lager ulegelige sår, og slikt danner skole for neste krig.

Vi alminnelige jøssinger aner ikke hvem som bestemte og hvem som fant på at denslags metoder skulle innføres blant nordmenn. De må tro meg når jeg skriver det. Vi ante og aner det ikke. Vi vet bare at det blir norm for neste krig som da straks skal forvandles til gangstermetoder i eget folk. Tortur og henrettelser blir den ubønhørlige konsekvens, satt i scene av den som måtte ha makten.

Gud bevare oss for den avstand vi er kommet fra Grunnloven, og dens humanitet!

Hvem av de store vil ta skrittet til forsoning førenn det er for sent.

Vil Kronprins Olav?
27. 1. 1951.

Anders Lange.

De rettslige forhold —

— Forts. fra side 1 —

«Dagbladet kjenner ikke til noe innbrudd og vi er ikke helt sikker på om det foreligger beviser for at dører er brutt opp og dokumenter er fjernet fra arkivet under innbrudd.

Under politiets besøk i går ga Dagbladet frivillig fra seg et dokument som vi ikke ønsker å bruke, men som vi hadde interesse av å bringe til politiets kunnskap.

Dagbladet har offentliggjort to saker som vi mente snarest burde komme til offentlighetens kunnskap, dokumentet om Sjømannsforbundets forsøk på valutasyndel til fordel for Arbeiderbladets trykkeri og et om hemmelig støtte fra Sjømannsforbundet til Det norske arbeiderparti, en ny Libertasaffære.

Det har aldri hendt før krigen at noen rett i Norge avsa kjennelse for ransaking og beslag i noen norsk avis. Det hendte under okkupasjonen. Nazimyndighetene og tyskerne gjorde det.

Nå har vi altså fått de samme tilstandene tilbake.»

Vi er helt og fullt enig med Dagbladet, når det påtaler at retten gir politiet adgang til å foreta ransaking og beslag i en avis som avslører ulovlige og kriminelle handlinger. At så blir gjort bør i første rekke være i politiets interesse. Men kan skie det er blitt slik at de som påpeker ulovlige gjerninger skal stikaneres? Og kanskje det skal ties når Arbeiderpartiets folk forsøker seg med ulovlige transaksjoner?

Vi tror ellers at hvis Dagbladet fortsatt vil interessere seg for råttenskap og korrupsjon i samfunnet i dag, så er arbeidsfeltet temmelig stort.

Når Dagbladet skriver at vi nå har fått tilbake de samme rettslige tilstande vi hadde i okkupasjonstiden, så er dette bare delvis riktig. Så vidt oss bekjent ble det aldri i okkupasjonstiden gitt straffebestemmelser med tilbakevirkende kraft slik som det er gjort siden. Den rettslige stilling er i så måte mere umenneskelig og uverdlig i dag. Og når det gjelder politiets adferd i dag, så er denne i alle fall i Kristiansund, tarveligere i dag enn hva den var i okkupasjonstiden. For ikke å snakke om politiets adferd i 1945 etter 8. mai.

Politikk skal politiet aldri drive. Og politistyre er alltid det slotteste styre

ste med at politiets besøk i Dagbladet, var den rene idyll mot hva vi er vant til i «8. Mai». — Her har vi virkelig opplevd å få tre politikonstabler på kontoret med ordre bare fra politimester Omang, om ransaking og beslag. At her ikke var noe å finne var greit nok. Men det vi vil peke på var at her var det ikke engang innhentet rettens samtykke på forhånd. — Altså det reneste overgrep.

Og videre besørget statsadvokat Dorenfeldt all vår post stoppet en hel uke, ca. 200 brever, både inn- og utgående. Telegrammer likeså. Der forelå ingensomhelst rettslig kjennelse for dette, hverken i Oslo eller Kristiansund. Der ble tatt 8—9 brever fra oss som vi enda ikke har fått tilbake.

Vi har gjentagne ganger protestert og forlangt brevene tilsendt, men de er ikke kommet. Det ser ut som det reneste tyveri og Dorenfeldt, anklages herved som den siktede.

Hvis Stortinget har noen

Hva er det som foregår?

Tilspisset konflikt med Sovjet og Svalbard

Etter et foredrag på Tannlæge høyskolen 1. febr. av stortingsmann Friis ble det en heftig diskusjon mellom professor KEILHAU og dr. SCHARFFENBERG og som det så ofte hender ved slik holmgang kommer det fram opplysninger som vel ellers ikke blir almenhetens eie under den mørklegning av utenrikspolitikken som vi har opplevd i de siste år. Vi gjengir referat av debatten etter Morgenbladet, som — så vidt vi har sett — er det eneste blad, som har omtalt diskusjonen:

Professor KEILHAU hevdet så som første debattant at Koreo-intervensjonen bare styrket A-pakten fordi den hadde forårsaket sterk opprustning i såvel Europa som i Amerika, og fordi den hadde vist at demokraterne ville møte makt med makt.

Overlæge SCHARFFENBERG mente at selv om vi denne gangen for-

Ugift, energisk landbr.kandidat med mange års erfaring i jordbruk, skogsarbeid og grønnsakdyrking søker kontakt og tilbud — Gårdsbestyrer ell. driftsbestyrer. Bill. merk. «Erfaren arb.leder nr. 45».

Husvill

fra september, søker hus eller leilighet, arrangement. Må ha 4 værelser + kjøkken, hvor som helst i Sør-Norge ved stasjon eller buss.

Arne Bergsvik, Billingstad st.

Bileiere i Trøndelag.

Skal de VULKANISERE dekk, send dem til vårt gamle velrennerte verksted. Sender overalt i oppkr. Betaler frakt. Fagmessig arbeide. Rimelige priser. Salg av ny gummi som alltid has på lager.

Vanlige presentsatser.

VERDAL VULK

Selnæs & Vik

Aut. Gummiforhandler

Telefon 137

Telefon 137

myndighet over statens embetsmenn, bør det snarest mulig sørges for at den rettsikkerhet og lovlige orden vi hadde i dette land før krigen, blir gjenopprettet hurtigst mulig. Det er meget å gjøre. Det viser vår erfaring og det ferske tilfelle med «Dagbladet».

Pass på!

Energiske selgere, agenter og forhandlere søkes mot meget høy godtgjørelse for Dr. jur. Gustav Smedals berømte bok

Patiotisme og Landssvik
Utsalgspris kr. 12,00 fint innb.
Kommisjonslager mot referanse
Skriv straks.

KARL SEELAND,
Oppegård st.

Forpaktning

eller bestyrerstilling av middelstort gårdsbruk søkes. Familiebolig nødvendig.

Charles Stavsetra,
Bjørkmyr p.å. i Strinda

Ungkarer!

Hvem av dere har bruk for en dyktig, selvst. N.S.-jente? Alt interesser, også lettere kont.arb. Alle oppl. bes sendt til: Bill. mrk. «Ikke undermåls nr. 42».

Brevveksling

Svensk sympatisør och observatør av denne avis vare taksam for utbyte av tankar, om den kraft og skönhet som en gång var vid att framträda i människans sinne, men avbröts innan den kann färdigbyggas av ödets nych. Svar mötses gärna av både könen, helst Landsbyggden. Bill. mrk. «Våren nr. 43».

Mekaniker

med godt verktøy ønsker samarbeide m. båtbyggeri på centralt sted hvor mek. verksted er ønskelig. Bill. mrk. «Liten leilighet må skaffes nr. 46».

Forpakter

Hjemmefrontens likvidasjonsmord —

— Forts. fra side 1 —

— når jeg har forløpet meg.

De aner ikke årsaken, tenker ikke over hva den pågjeldende har gjennomgått. Derfor på stille med dørene i så alvorlige saker og unngå offentliggjørelse.»

Etterhvert som det offentlig blir slått fast, at de som ble myrde, var uskyldige mennesker, blir morderne redde, og på sine knær kommer de krypende fram og ber om ro omkring sine ugjerninger. Nervene tåler det ikke lenger. En vakker dag sprikker det, og da er det ute med oss, roper morderne og henstiller til offent-

hetspolitiet å gjøre, og han kjente heller ikke noe til NN's virksomhet. Da han hørte støyen ute på gangen og gik ut ble han myrde på samme måte som NN. — Morderne kjente ham ikke, og de hadde heller ikke «ordre» om å myrde ham.

Etter blodåden reiste banditene tilbake til Bogstadveien 31, og fortsatte fyllefesten. Holtmoen viste fram kniven sin til Håkon Sunde og pekte på at den ennå var blodig.

Når vi er kommet inn på «Osvaldgruppen» kan vi ikke unnlate å fortelle litt om denne ban-

blir morderne redde, og på sine knær kommer de krypende fram og ber om ro omkring sine ugerninger. Når de ikke orker å stå lenger. En vakker dag strikker det, og da er det ute med oss, roper morderne og henstiller til offentligheten om å gå stille i dørene.

I denne tilstand befinner de danske helter fra 1945 seg.

I Norge har vi også en hel del mordere gående i frihet, og i 1945 gikk det så vidt at de skroft av sine ugerninger. Men hvordan er det idag? Er deres samvittighet like sure og uforknytt?

Også her i landet ville det ha vært på sin plass om nevaktige og upartiske undersøkelser ble satt igang i forbindelse med alle mord og dødsdommer hjemme-fronten gjorde seg skyldig i under okkupasjonen. Det er nok å ta av men for at makthaverne ikke skal ta til i blinde kan vi gjerne gi en liten tråd.

I 1943 ble en ung frontkjemper ved navn Charles Anderson fra Drammen myrdet. Asbjørn Sunde kjenner meget godt til denne saken, han var selv med på drapet. Vi nevner Asbjørn Sunde for at påtalemyndigheten denne gang skal slippe å grøve saken an i den gale ende og gå til siktelse mot «8. Mai», for vi har hverken deltatt i avsigelser av dødsdommer eller vært med på å drepe mennesker.

Etter de opplysninger vi sitter inne med, ble det fra Mil.Org.'s sentralledelse besluttet å myrde en ung mann som på grunn av visse omstendigheter hadde gått i det tyske sikkerhetspolitets tjeneste. Ordren om mordet ble gitt til Reidar Holtmoen som var leder for den hervertede «Osvaldgruppen». Likvidasjonsdatoen var satt til 31. mars 1943. «Osvaldgruppen» hadde på dette tidspunkt dekning hos arkitekt Falckenberg på hans kontor i Bogstadveien 31.

Morddagen kom Holtmoen til bandens tilholdssted med brennevin, sigaretter m.m.m. Han meddelte at banden hadde fått som oppgave å myrde NN. samme aften. Og mellom kl. 22—23 gikk Holtmoen, Asbjørn Sunde (Osvald) og Peter Brun til Løwenskjoldsgt. for å utføre mordet. Håkon Sunde ble ikke med, da han hadde drukket så meget, at han var bevisstløs. Da de kom fram — ringte de på, og NN. åpnet døren og straks ble han slått ned. En av morderne kastet seg over den bevisstløse og fullførte udåden med kniv.

Charles Anderson kjente til NN. og han var da en snartur i Oslo og benyttet anledningen til å besøke NN. på hans hybel. Anderson hadde intet med sikker-

og fortsatte lynresten. Holtmoen viste fram kniven sin til Håkon Sunde og pekte på at den var blodig.

Når vi er kommet inn på «Osvaldgruppen» kan vi ikke unnlate å fortelle litt om denne bandes tilslutning til Mil.Org.

Holtmoen hadde i mars 1943 - noen dager før mordet i Løwenskjoldsgt. sluttet avtale med banden på vegne av Mil.Org. I denne avtale forpliktet Osvald og hans folk seg til kun å arbeide etter ordre fra Mil.Org., og uten å gjøre innvendinger. Mil.Org. betalte Osvald 5000 kroner pr. måned og skaffet ellers matvarer, brennevin, sigaretter, ekte kaffe m. m.

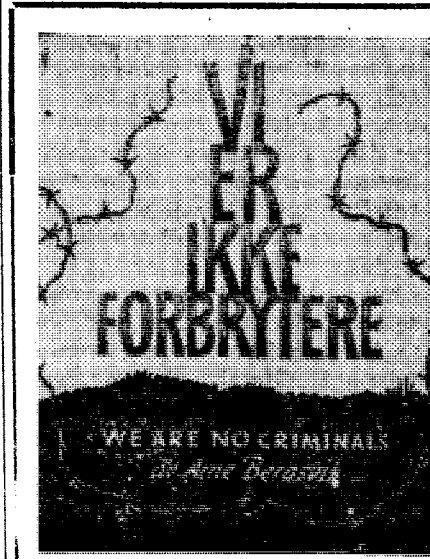
Fra september 1942 til mars 43 hadde Osvald oppholdt seg på fjellet sammen med Peter Brun og sin nyvervede bror Håkon Sunde. Først førte de forhandlinger med den kommunistiske landsledelse, men disse forhandlinger ble senere avbrutt til fordel for Mil.Org., og som Osvald uttrykte seg overfor broren og Peter Brun: «Mil.Org. betaler bedre og gjør mere spetakkel.

denne fane for Kristiansund. Overlæge SCHARFFENBERG mente at selv om vi denne gangen for-

tarvelisere i dag enn hva den var i okkupasjonstiden. For ikke å snakke om politiets adferd i 1945 etter 8. mai.

Politikk skal politiet aldri drive. Og politistvire er alltid det sletteste svire.

Dagbladet følte nok trusselen om ransaking og beslag som en enestestående sjikane. Vi kan trø-

«8. Mai»
kronikk 8. februar 1951

A. E. Schirmer:

Tyskland — Nazismen og det som skal bli

Der Nationalsozialismus, slik bokstaveres det på tysk, er et navn som tyskerne selv, østerrikeren Hitler iberegnet, fra først av hadde visse vansker med å uttale. Bokstavert på tysk eller annet språk; for meg var og er det et så kjedelig og tungvint fremmedord, at jeg faktisk ved tanke på å måtte bruke det under et skriftlig arbeid med utsikt til da stadig også å måtte gjenta det, alltid har mistet lysten før jeg fikk noe gjort. Først ved bruk av forkortelsen, ordet nazismen, ser jeg meg istann til å få sagt hva jeg vil med disse linjer.

De skal kunne hjelpe i hvert fall en del av mine landsmenn i bedømmelsen av Tyskland og nazismen, både som ett og hver for seg.

Jeg har levet i Tyskland fra 1918 til 1930 og på egen hånd befattet meg med ideologisk arbeid overfor spørsmålet om livets mening og løsningen av de folkelige såvel som mellomfolkelige og hele jorden omfattende samfunnsoppgaver. Jeg tror ikke at disse oppgavene som alle for meg er like religiøse som

politiske, noensinne har vært bearbeidet alvorligere, med større kraft og redelighet, enn i Tyskland på den tid. En mengde bøker og tidskrifter kom ut, jeg nevner bare f. eks. Spengler, «Untergang des Abendlandes», utallige forsamlinger med ordskifte fant sted omkring i hele landet og en veldig opplysning ble gjennomført i de første 10 årene, altså inntil 1928. Ikke minst gikk det også ut på belysning av presteskapets, frimureriets og jøde dommens overdrevne innflytelse og inngrep i folkenes egenliv og de mellomfolkelige forhold. Men hva jeg her vil ha fram er, at Hitler og nazismen under og i dette 10-årige tyske opplysningsarbeid apsolutt ikke inntok noen hovedrolle.

De allerfleste av disse forsamlingene ble ikke holdt av nazistene, men av andre foreninger eller personer. Jeg nevner av en lang rekke f. eks. «Die Völkische Freiheitsbewegung», «Der nordische Ring» eller personer lik professor Hauer, og general Ludendorff, som aldri var nazist og sikkert heller aldri var blitt det, om han hadde fått le-

Overlæge SCHARFFENBERG men-

I et nytt innlegg hevdet SCHARFFENBERG

— Fortsettes side 4 —

Vi søker

en våken ung mann m/handels.praksis kontor, bedrift. Bilsert. dog ingen bet. En ærlig kvikk ungdom med adm. evne får god plass mindre fabr.

Bill. mrk. «Drammensdistriktet», nr. 39.

Kjøp og les:

Direktør Arne Bergsviks bok:

„Vi er ikke forbrytere“

Forbedret utgave etter det omstridte manuskript:

«WE ARE NO CRIMINALS».

Boken sendes omgående portofritt mot innsendelse av kr. 10,— til postgiro nr. 81827 eller direkte til «8. mai», Box 41, Kristiansund N.

ve. Det tør jeg si, etter å ha hatt en times samtale med ham, før jeg forlot Tyskland.

Hitlers folk kom til forsamlingene og deltok også i ordskiftet, som gjennomgående lå høyt hva både sak og åndelig våpenbruk angår. Sikkert ofte vel så høyt som ved den tids offentlige forsamlinger i andre land. Men hans folk var som nevnt ikke toneangivende eller førende. Hitler med sine egne forsamlinger forble en «outsider» helt til omlag 1928. I de 10 årene var disse andre tilsammen det regulære egentlige Tyskland og dannet eller utgjorde med minst et dusin forskjellige og selvstendige åndsførerskap en tysk frihetsbevegelse, som utvilsomt ville ha fått verdenshistorisk betydning også helt bortsett fra Hitler og nazismen.

Nesten ingen av førerskapene i denne tyske frihetsbevegelsen tok i første linje sikte på å skaffe seg makten i Tyskland. Nesten alle tok de i første linje sikte på, ved opplysning, opplysning, opplysning å tjene ikke bare sitt eget folk, men hele den hvite manns verden.

For meg virket bevegelsen som et veldig og håpefullt åndens hærtog motsatt Spenglers tanke om Aftenlandets undergang. Varsel om fare fra øst gikk som en rød strek gjennom utallige foredrag, likeså ord om at de hvite folks kjerne lå i de skandinaviske land. Ofte hørte jeg på forsamlingene tyskere, som ikke hadde vært nordenfor sitt fedreland, tale slik at det bak ordene kunde merkes en undertone, som etter min forstand hadde mer

med Telemarken å gjøre enn med Brandenburg. Kort sagt, det tyske folket er svært blandet, men innpå halvparten er nordisk av opphav. Bevegelsen bar faktisk inntil 1928 til visse grader nordisk preg. Norden ble på få år et begrep langt over det vanlige. Jeg hørte ofte rene tyskere tale om dens grener om kring i verden og viste glede og stolthet over at den største og sterkeste grenen — slik de mente det — var tysk. Mange så utvilsomt på sett og vis «hjem til Norden» om enn de kanskje ikke hadde vært der siden før istiden.

Ikke mange i Norge tror jeg vet, at det på den tid i Tyskland, foruten ennå langt større ikke-kirkelige religiøse foreninger, som heller ikke manglet nordisk innslag, også fantes en ved navn «Die nordische Glaubensbewegung» med over 50000 medlemmer.

Ennå 1928 dreiet det seg her ialt uten å regne med Hitlers folk, om flere millioner voksne tyskere, som dels slett ikke sympatiserte med nazismen eller partiet, som forøvrig også heller ikke manglet nordisk innslag.

Noe annet var det med Hitler selv; han kan umulig ha hatt stort av det, ellers vilde aldri senere f. eks. noe lik Terboven ha kunnet bli sendt til Norge.

Men alt det om Norden måtte Hitler dengang under sitt legale tog til makten i Tyskland selvsagt ta hensyn til. Det gjalt å vinne stemmer og han gjorde naturligvis alt for å sikre seg disse millionene, dette egentlige og på den tid virkelige

med godt verktøy ønsker samarbeide m. båtbyggeri på centralt sted hvor mek. verksted er ønskelig. Bill. mrk. «Liten leilighet må skaffes nr. 46».

Forpakter

ønskes til gård i Heddal, Telemark, ca. 60 mål dyrket mark og 30 mål havn. Besetning og redskap følger. Billett mrk. «Skogsdrift nr. 48».

Gårdbrukere

Frontkjemper, 30 år, med to barn, ønsker plass som sveiser eller gårdskar. Liten leilighet må skaffes. Tar hva som helst, har gode attester for fjøs- og gårdsarbeide. Blir uten hus i nær framtid.

Arvid Grande,
Ski pr. Oslo

Pålitelig

herre, tidl. NS, søker komb. kontor og eller huspost, fortrinnsvis hos enslige. Ref. has. Bill. mrk. «By eller land nr. 50».

Tyskland.

Som rolig tilhører har jeg i løpet av de årene besøkt i hundredevis av de nevnte forsamlinger, hvor alt så som oftest også Hitlers folk deltok i ordskiftet etter foredragene, som for det meste naturligvis lå på et høyere plan enn partiets egne offentlige møter. Og jeg gjentar, nazismen spillet her helt inntil 1928 bare en beskjedne rolle.

Slektskapet mellom store deler av den tyske og den britiske befolkning ble ofte berørt på forsamlingene og det selvmorderiske for den nordiske verden i en mulig ny krig. Tanken og ønske kom ofte fram om at meglerplikt og ansvar her kunne finnes hos de skandinaviske folk. Det fant jeg rimelig.

Man kunne jo også spørre, hvor ellers skulle slikt kunne komme fra, som både tysker og brite ville kunne enes om og rette seg etter?

Jeg tenkte nærmest på Norge, og skal jeg ta med individer, så tenkte jeg nærmest vel foruten på meg selv på Erling Winsnes; på slutten av hans bok «Til en ukjent Gud» (1919):

«I Britannia, angelsakernes land, vokste folkedømmet opp, av autoritet ble der opinion, hjulet kom over dødpunktet hvor faldhastigheten økes.

Den nye verden ble frihetens sted, et paradís for gode kvinner, det kan ikke mere unnfange en Beethoven, en Napoleon, de blir begge fosterdrevet av begavede mødre og båret på dyngen i en båt.

Også et nordisk folk ligger på

Som hederlig

— Fortsatt fra side 1 —

en vilkårlig avgrenset gruppe. — Men gjorde det som alltid har vært ansett som foraktelig: han spyttet på slagne, forsvarsløse menn. Mens hat forfulgte dem ender på hver døden — i deres navnløse graver.

Intet trøder på at biskop Berggrav ofret en alvorlig tanke på at den nådeløse forakt han øste ut, ikke minst rammet uskyldige kvinner og hundre tusen barn — barn som ved kirkens stiltiende velvillighet var blitt skånselsløst forfulgt under okkupasjonen — barn som nå var berøvet sin far og forældre, ofte kastet ut av sine gode hjem, med mødre som plutselig uten forutsetninger skulle tilkjempe seg en plass på arbeidsmarkedet for å kunne livberge seg og dem. Hvor var kirkens hjælpende hånd overfor de mest hjelpeløst økonomisk, sosialt og moralsk ulvkelige vi har hatt i vårt land nå mange manns aldre. Hvilken støtte ga biskop Berggrav og hans prester, da en enkelt mann, soknenrest Ljos-tveit våget å mene til her å yte kristenhjelp. Når protesterte biskop Berggrav og hans kirke over for de bestemmelse som erklærte kvinner som ikke hadde villet svikte sitt trosbarnsløfte foran Herrens alter for så uverdige at de var blitt «nasjonal holdning» eller skulle kunne berøves endelig personlige eiendom, midler de ofte inderlig trenete til underhold for sine små barn.

Hr. Berggrav valgte en annen vei. Kort før Langeland-Bergsvik saken kom opp, hadde han søkt avskjed. Med all kirkelig pomp og prakt holdt han sin avskjedspreken — som av statspropagandaen ble kringkastet inn i alle landets hjem. Rikets makthavere med kongefamilien i spissen var møtt fram. Kirkedepartementet var offisielt representert ved hans egen protesje, ekspedisjons sjef hr. Hansson. I dette tilfelle var det ingen grunn til å ta hensyn til hva 10 alminnelige menn i lagretten hadde sagt. En vet ikke om justisministeren og riksadvokat Aulie også var med i den gjenstand for noen overlast, ikke engang en eneste demonstrasjon, viser med imponerende klarhet hvor sindige, veldisiplinerte, og strengt lovlydige samtlige NS-folk har vært. Dette blant meget annet klargjør best hvor latterlig barnaktig statens overvåkningsavdeling har vært og hvor ynkelig Gundersens og Aulies forsøk på å forsvare dens metoder er.

Personen Berggrav interesse-oss ikke. Han har forresten ved ett hvert høve trukket sin egen person slik fram i offentlig rampelys at det vel av hans egen private siel neppe er mer igjen enn hos Peer Gynt, da han møtte knappestøperen. Vi skal ikke gjengjelde hat med hat, det ville være å handle i Berggravs ånd. Heller ikke interesserer oss i sin

Grundt Tanum trekker inn Scharffenbergs bok

ER DET PATRYKK FRA STORTINGETS PRESIDENTSKAP ?

Grundt Tanums forlag kaller i disse dager inn hos bokhandlerne de gjenværende eksemplarer av Scharffenbergs «Norske aktstykker til okkupasjonens forhistorie».

Om årsaken er intet opplyst. I sin tid forsvant også oberst Lunds bok om hans fengselsopphold i tyskerfengslet i Møllergaten 19 fra omsetningen. Dengang var det Heimefronten som fant oberstens sannferdige skildringer så ødeleggende for de «gode» nordmenns renome som misshandlede, at man anså det best å kjøpe opp hele restopplaget og tilintetgjøre det.

Når det gjelder overlage Scharffenbergs bok har som bekjent Stortingets presidentskap vært frampå og prøvd seg som lyselukker. Det skulle vel ikke være det samme presidentskap som også har slått seg på bok-kjøp engros?

Ett er sikkert: den som ennå ikke har rukket å kjøpe Scharffenbergs bok, bør sikre seg den snarest. Forsvinner den først, kan det bli vanskelig nok å få den gjenoptrykt.

Tilspisset

— Fortsatt fra side 3 —

FENBERG at Norge og Danmark var de første land russerne i en eventuell verdenskrig ville okkupere, og vestmaktene var da ikke sterke nok til å forsvare oss. Han hevdet at den konflikt om Svalbard, som hadde begynt under krigen, nå var så tilspisset, at russerne samlet store mengder med våpen og soldater der, og at disse kunne ta nordmennene før frokost.

KEILHAU: Jeg er ikke sikker på at vi er de første som blir okkupert i en ny verdenskrig, slik som dr. Scharffenberg hevder. Det bygger nemlig på det resonnement at russerne vil slå først der hvor vi er svakest. Jeg tror de vil slå til der hvor Vesten er sterke, mens de ennå har sjakkspillernes fordel av de hvite brikker. Jeg er også redd for å va som kan true på Svalbard, men De

«8. Mai» er så usikkert og så verdiløst som mengdens dom»

Slarv

I et øyeblikk da forholdene selv har kalt hver og en av oss «dømte» fram til kamp for rettferdighet og oppreisning, i et slikt øyeblikk skulle man tro at alle som overhodet hadde evnen til det, mannjevnt og begestret sluttet opp under fanene og ydet hva de kunne til beste for den felles sak.

Så vel er det desverre ikke. En stor og taper fylking har i riktignok alt kunnet reise. — Og ære være den. Dag for dag sveises den fastere sammen. — Motet er upåklagelig og troen grunnfestet. Resultatene venter.

På siden av og utenom denne fylking smyer det seg imidlertid en del forpjukskede stakkarer. Dels er det folk som i sin selvlagede «storhet» føler seg tilsidesatt og som mener de har grunn til å spille fornærmet, dels er det folk som kryper undav i engstelse for sitt personlige skinn og dels er det folk av den typen som vi desverre var belemret med også under okkupasjonen, folk for hvem intrigen betegner dagens tidsfordriv og hvis eneste «positive» innsats er galdesur, sykkelig kritikk.

For disse folk er det ingen

som betyr noe, ingen som gjør noe, ingen som det er verd å slutte opp om. Alt som blir gjort av dem som våger seg framst i kampen, er galt. Mer eller mindre fordekt sprer disse «negativister» slimete antydninger om folk som har det så travelt med å vise motstanderne brystet at de ikke har tid til å verge seg i ryggen.

Disse små mennesker, disse riddere av slarvet, er direkte skadedyr under den strid som vi fører i dag. De er smittebærere av forakteligste art og kan — om de har heldet med seg — anstifte ubotelig skade.

Det er på tide at vi som vil noe positivt, setter oss til motverge mot dette krapylet. Det må ikke tales lenger. Det må være hver ærlig mann og kvinnes sak hvorsomhelst og når somhelst man kommer over «snikskyttere» å sørge for at de blir uskadeliggjort. Vår oppgave er stor. Vi har ikke råd til og vi har ikke lov til å la mindreverdige elementer sette dens gjennomføring i fare.

Rens luften! Slå giftigheten ned! Gjør det uten persons anseelse. Det er din plikt som ærlig menneske.

H. G.

Riksadvokaten

— Fortsettes fra side 1 —

— Forts. fra side 1 —

man ikke fullbefaren i bruken, får man den i hodet selv før man vet ordet av det. Og det har i sannhet De fått.

Apropos raskhet i standpunktene! Man vil sikkert ikke ta oss alt for ilde opp at vi tillater oss å minne om en viss stortingsmelding, St.meld. nr. 64-1950, der herr riksadvokaten og hans konstituerte kollega prøvde å gjøre et riktig forhåndsvarp for å trekke publikumsopinionen over på sin side innen ennå domstolen

er avvirket, viser at også han har begynt å få en gryende angstfølelse av at kanhende er, tross alt skrytet, ikke alt som det burde. Vi kan berolige Dem, herr riksadvokat. Framtiden vil være ganske sikker i sin dom. Alt i 1975 vil de juridiske studenter lære at det svarteste kapittel i norsk strafferetts historie ble skrevet dengang da man i Norge ga eksperten Jon Skeies syn på båten og bemannet riksadvokatkontoret med størrelser som Sven Arntzen, Johs. Andenæs og Andreas Aulie. I framtidens straf

UKEN

De amerikanske tap i Korea utgjorde pr. 19. januar 46,201 drepte, savnede og sårede, meddeler det amerikanske forsvarsdepartement.

De engelske tap i Korea som ble offentliggjort av War Office 26. januar: 1 drept, 8 savnet og 1 såret. — «The Daily Telegraph» (27.1.51).

De flyvende tallerkener

er russiske. De er konstruert av den kjente sovjetoppfinner og flytekniker Tchernowski, påstår det sydtyske blad «Schwäbische Landeszeitung» på bakgrunn av avlytninger av Radio Swerdlowsk i Ural. (Berlingske Tidende 25.1.51.)

Den engelske avisen

«The Daily Mail» melder fra Montreal at det er besluttet å utstyre den kanadiske hær med amerikanske våpen i stedet for engelske, og at styrkene på bakgrunn av erfaringene i Korea vil bli oppbygd etter amerikansk mønster.

3000 studenter

demonstrerte i gatene i Damaskus for at Syria skulle forholde seg nøytral mellom øst og vest, melder «Daily Telegraph» 26.1.51.

Den tyske forbundsregjering

antas å ville ta spesielle forholdsregler for å redusere arbeidsløsheten i Vest-Tyskland. I de siste åtte uker har de arbeidsløses antall økt med syv hundre tusen, slik at tallet nå er ca. 2 millioner. Avisen «Düsseldorfer Nachrichten» foreslår i denne forbindelse bl. a. å minske eksporten av kull, og mener at 23 pst. av kapasiteten i Ruhr ikke er utnyttet.

Den irske Republikk

har offisielt framført beklagelse av at det er blitt kastet en hjemmelaget bombe mot den britiske ambassade i Dublin. Gjerningsmennene er ennå ikke funnet, skriver «Berlingske Tidende» 25.1.51.

De allierte militære

sikkerhetsmyndigheter har avslått en ansøking fra Hamburgfirmet

Et gammelt minne i avskjedens stunn

Av professor Emil Smiths radiokronikk i Dagbladet 2. desember 1938

«Det er utvilsomt riktig at også kringkastingen markerer den begivenhet i vår nasjons historie, at en norsk dronning er død selvom meget få av lytterne har litt et personlig savn ved dødsfallet. Dronningen var en eksemplar for Norge, og som Norges sønner sørger vi over hennes død.

Men det kan ikke bli annet enn en skjærende dissonans i våre alvorlige følelser at en enkeltmann borer seg fram

ning er død selvom meget få av lytterne har litt et personlig savn ved dødsfallet. Dronningen var en eks-

stiftelse i Norge. Også sønner sørger vi over hennes død. Men det kan ikke bli annet enn en skjærende dissonans i våre alvorlige følelser at en enkeltmann borer seg fram som en «lysende kjølvann stolpe» (for å bruke hans eget uttrykk) i den kongelige likferd og fråser i sine opplevelser med de feteste fraser foran mikrofonen og attpå til lar seg servere kongesangen og to minutters pause etter sin reportasje. Det minste vi kan forlange av Norsk Rikskring er, at den også offentliggjør biskop Berggravs reportasje fra likferd i søndars in extenso så vi kan si til våre barn: «Ikke må Dere aldri tale eller skrive, for det er den egentlige smusslitteratur».

Nemesis har innhentet ham. Klient hr. Gundersen og kretsen riksadvokat gjorde sitt beste for å få ham renvasket, var det ikke til å unngå at hederlige menn måtte dømme ham. Mitt under kamphandlinger har han søkt å få norske vernepliktige til å overgi seg til fienden.

Etter lagrettens kjennelse i Langevelds-Bergsvik saken hadde Berggrav som kristen, ja bare som hederlig embedsmann en eneste vei å gå: Å begjære seg ått under tiltale etter straffepens pagr. 86.

alminnelighet den offentlige og kirkelige personlighet Berggrav. Han har vært en slags kirkes kameleon som har tatt farge av de herskende, skiftende åndsretne offisielle hyllest.

Det ville vært høyst malplassert å minne om at denne kirkes primas i 1940 hadde vært sterkt inne på tanken om å slutte fred med Tyskland. Gad vite om det har vært en eneste ungdommelig landssvik-særdømme, som i denne feststunden tenkte: Det å handle mot konge og landets lovlige regjering, var det ik-

sin histories dødsleie, med framskuttet brennende som febergift i sine årer, et folk som dør uten å ha opplevet ungdom og manndom, midt foran jordklodens duftende høysommer.

Og det folk som hadde pliktens filosofi og autoriteten hos seg, ligger slagen og hjelpeløst på jorden. I en sådan stund, da racen står ved sin skjebnetime og mørke demoner flagrer mot skumringen, gir den nye gud seg tilkjenne. Han kaller sine folk til seg.»

Ett er sikkert, tiltross for alt som fulgte etter 1928 vil ingen redelig tilskuer, som har opplevet denne 10-årige tyske bevegelsen, kunne anse Tyskland og nazismen for å være identiske, gå med på tilsvarende å dømme og fordømme det tyske folket.

Det er forresten merkelig at ingen bryr seg stort med å påstå det samme om Italia og fascismen eller Russland og bolsjevismen. Man tenke seg hva det ville bli til hvis det russiske folket skulle dømmes og fordømmes på slikt grunnlag. Eller la meg ta den andre siden, man tenke seg det amerikanske folket dømt og fordømt for identitet med det første førerskap som gjorde bruk av atombomben.

Nei, slik bedømmelse er ikke i nordisk ånd.

Hvordan Hitler etter 1928 fikk innfanget, utnyttet og banalisert den omtalte tyske bevegelsen og hvorfor de fleste av dennes forskjellige førerskap dessverre litt etter litt sluttet seg til partiet, det

ne vil slå først der hvor vi er svakest. Jeg tror de vil slå til der hvor Vesten er sterkst, mens de ennå har sjakkspillernes fordel av de hvite brikker. Jeg er også redd for hva som kan true på Svalbard, men De sier selv at truselen oppstod alt under krigen, altså lenge før A-pakten. Dette viser jo at pakten bare er et nødvendig forsvar fra norsk side.

SCHARFFENBERG: Hvis Norge er med i A-pakten og Sola blir brukt som amerikansk base, kan ikke russerne la oss være i fred. Hvis derimot vi i Skandinavia danner en nøytral blokk, vil dette være i Russlands interesse, og vi får en chance til å unngå okkupasjon. Jeg ønsker en norsk-svensk utenrikspolitikk av en slik art, at vi får en mulighet for å overleve, hvem som enn måtte vinne.

ke det vi dømte og hånte alle NS folk for?

Takket være sin egen ferd, både i 1940 og 1945, er det vel neppe noen mann i dette land, som er så hatet av så mange som Berggrav. At han ikke har vært ninger i vår kirke — og som nådde sin ergjerrighets topp. Vi har derfor lenge hatt liggende utrykt den radiokritikken av professor Emil Smith fra Dagbladet 1938 som vi idag offentliggjør. Vi gjør det ikke for å vise hvordan innflytelsesrike kulturpersonligheter så ham og ser ham. Når vi angriper, er det fordi det er en påkrevet renselsesprosess under rettsoppgjøret. Det er nødvendig for at det døde og blinde norske folk skal få ører og øyne opp for gehalten av denne under rettsoppgjøret toneangivende samfunnsstøtte og folkereferer.

Når vi krever ham satt under tiltale for landsforrederi, er det ikke av hat og hevnløst, men fordi det er nødvendig for omsynet til vår offentlige moral og anstendighet, for at det illefall skal komme litt mer klarhet og sannhet inn i rettsoppgjøret — og litt rettferdighet. Vi mener at Berggrav under etterforskningen bør få satt sine fingeravtrykk og få sitt fotografi inn i forbryteralbumet. Kanskje han da vil føle hvordan det følte av skikkelige folk?

Vi har intet imot at Kongen for engangs skyll i tilfelle, bruker sin benådningsrett helt ut — og ikke bare som en regulering av en for hard straff. Grunngivningen kan jo passende være Berggravs motiver og «gode gjerninger». Det var å håpe, at det illefall vil finnes enkelte selvstendig tenkende, som vil huske at motiver og «gode gjerninger» aldri kunne redde en NS mann for en vanærende straff — i samsvar med den lære Berggrav i 1945 selv forkynte.

Credo.

ding, St.meld. nr. 64-1950, der herr riksadvokaten og hans konstituerte kollega prøvde å gjøre et riktig forhåndsvarp for å trekke publikumsopinionen over på sin side innen ennå domstolen hadde fått anledning til å si sin mening.

I den meldingen var De rask til å dømme, herr riksadvokat. Så rask at da dommen i Langeveld-Bergsviksaken falt, fant De Dem plutselig sittende oppe i en sann ruinhaug av løse argumenter og uriktige påstander. Har man ikke lært noe av den avsaagte dom, men akter å fortsette i samme gate, er det å forutse at ruinhaugen om ikke lenge vil ha vokset Dem fullstendig over hodet. Når så skjer, har De grunn til å minnes Deres uttalelse om forkasteligheten ved å være for rask i vendingen, herr riksadvokat. Glasstaket over Deres skrivebord har fått betenkelige sprekker.

At riksadvokaten er «relativt tilfreds» med oppgjøret slik det

Haug-Knudtzen saken . .

— Forts. fra side 1 —

gets presidentskap hadde offentliggjort.

I adv. Eriksens videre innlegg framgår det at saken var behandlet i statsråd i London i nærvær av Kongen, hvor Kongen på grunnlag av de opplysninger statsminister Nygårdsvold ga ham, uttalte at han ikke ønsket å låne seg til politiske kannestøpere som spilte sitt spill hjemme i Norge.

Forholdet er nemlig det, at da Haug skilte lag med koordinasjonskomiteen var det på grunn av hjemefrontledelsen eller som adv. Eriksen uttrykte seg: klikkens ukonvensjonelle og grunnlovstridige handlinger, i det de ville sette ut av betraktning både regjering og storting.

Klikken i Oslo — Karl Johanklikken — ville lage til statskupp, og et typisk eksempel på det er det angiverskriv som nåværende sporveisdirektør i Oslo, Mathiesen, sendte til klikkens postsen sur mens han satt som fange på Grini, og hvor han gjorde hjemmefrontledelsen oppmerksom på det at hvis de ønsket noen nærmere opplysninger om overlærer Edm. Haug, skulle de få det fra ham. Imidlertid kom det brevet som Mathiesen forsøkte å smugle ut fra Grini i Edm. Haugs besiddelse og det ble av advokat Eriksen referert, og hvor det heter: «Med meg står det ganske godt til, og jeg er villig til å ta hvillen som helst stilling etter krigen».

rorsk strafferetts historie ble skrevet dengang da man i Norge ga eksperten Jon Skeies syn på båten og bemannet riksadvokatkontoret med størrelser som Sven Arntzen, Johs. Andenæs og Andreas Aulie. I framtidens strafferettsundervisning i dette land vil denne epoken få sin spesielle kommentar. Heldig da den som setter pris på sitt ettermele og som har rene hender.

I det lange intervju får riksadvokaten anledning til å si både mangt og meget, uten at vi finner noen grunn til å ta det opp igjen i denne forbindelse. — Dårlig sagte ting blir ikke bedre om de trykkes opp igjen med ny sverte. Og i det riksadvokaten har utgvidt seg med et det ikke bare gullkorn, gudbedre. Snarere tvertimot.

Når f. eks. riksadvokaten stolt sier, at ett resultat har man i et hvert fall oppnådd gjennom rettsoppgjøret. «Vi har fått klarlagt hva som er galt å gjøre under krig. Det er viktig», sier han. Ja, mon det, herr riksadvokat, mon vi har fått det så klarlagt likevel. Har det aldri falt Dem inn at det ikke har vært de rette folkene som De lot plasere på til talebenkene? At det var ganske andre som egentlig burde ha sittet der og som burde ha vært dømt? Hadde oppgjøret vært lagt riktig an og hadde man tatt fatt på de rette folkene, ville man sikkert hatt meget og mangt å lære. Blant annet den ting at man ikke uttraffet kan ødelegge et lands forsvar og siden rote landet uforskyldt opp i internasjonale forviklinger av et slikt omfang at man selv anser det tryggest å stikke av fra det hele. Det er disse folkene — de virkelige skyldige — som har trukket profitten av oppgjøret. Derfor er det vel heller ingen tvil om at påtalemyndigheten i Norge i denne tiden mer har vært et redskap for den politiske makt enn for den sanne rettferdighet.

At riksadvokat Aulie forespeiler dem som har fått «landssvikdom» på livstid at de nok muligvis må regne med å bli sittende i 12—14 år — forutsatt at «de oppfører seg pent» — er noe som heldigvis ligger utenfor riksadvokatens avgjørelsesmyndighet. I stadig stigende tempo har sunn fornuft tatt til å vende tilbake innen alle samfunnslag. En dag er det folkekravet som tar bestemmelsen og bringer løsningen. Og det selv om mannskapet på riksadvokatens kontor forskanser seg bak aldri så svære hauger av dødt og tåbelig papir.

Framtidens dom er alt for lenest i erring. Nädig blir den ikke. Hans Nielsen Herstad.

De allierte militære

sikkerhetsmyndigheter har avslått en ansøking fra Hamburgfirmaet Blohm und Voss, innehavere av det demonterte verft av samme navn, om å tillate firmaet å foreta reparaasjoner av skip og skipsmaskiner. . . Det overveies å rette en henvendelse til de tre allierte høykommisærer om saken.

«Frihet — frihet»,

skrek den 46-årige Joseph Gamba idet han veltet stoler og slo ned navneplaten til 56 land i FN's hovedforsamlingssal i Lake Success sist onsdag. («Daily Mail» 25.1.51).

I medhold av et brev

av en amerikansk offiser er fire sørkoreanske soldater som var i den lastebilen som kolliderte med Jeepen til den tidligere sjef for den amerikanske åttende arme, general Walker, blitt skutt. General Walker ble som kjent drept ved ulykken. «Koreanerne skjøt dem etterat vi overleverte dem til Republikken Korea», sier brevet. Det er «Daily Telegraph» som bringer sine lesere denne melding 26.1.51.

Fem journalister

fra ikke-kommunistiske aviser har overfor politiprefekten i Paris framført klager over den behandling de fikk av politiet under demonstrasjonene ved Eisenhowers besøk. De forklarer at de ble grepet og kastet inn i en av politiets biler, hvor de ble slått — og så kastet ut igjen. Avisene i Paris har brakt kraftige protester mot politiets metoder. («The Daily Telegraph» 26.1.)

Det har vært

såvidt store «forstyrrelser» i Malaya i det siste at den engelske regjering har oppnevnt en spesiell kommisjon som skal reise til Singapore i disse dager for å foreta undersøkelser. («Manchester Guardian» 25.1.)

Den britiske regjering

har latt Spania forstå at de misliker den foreslåtte utnevnelse av senor Fernando Castiella y Maiz til ambassadør i England. Senor Castiella som nå er spansk ambassadør i Lima, Peru, deltok på østfronten i «Den Blå Divisjon» og ble tildelt jernkorset av tyskerne. Han er en av forfatterne til en bok som krever at Gibraltar burde vært spansk.

Siden FN's beslutning i des. 1946 har Spania ikke hatt ambassadør i London.

Den britiske ambassadør i Argentina er utnevnt til britisk ambassadør i Madrid, skriver «The Daily Telegraph»s diplomatiske medarbeider 27. jan.

Nordmørspostens Trykkeri